

اختلاف فرهنگی والدین، عامل سلب آرامش در تربیت فرزند

فاطمه محمدی فیروز

چکیده

خانواده اولین نهاد تربیتی جامعه می باشد که در آن نسل آینده پرورش پیدا می کنند؛ لذا تربیت فرزندان از اهمیت ویژه ای برخوردار است. اما گاهی مسائلی ایجاد می گردد که والدین در این امر تربیت دچار مشکل می شوند که مهمترین آن از بین رفتن آرامش خانواده است. آرامش خانواده بر اثر عوامل مختلف درونی و بیرونی از بین و کاهش می یابد که یکی از مهمترین آن ها تفاوت فرهنگی هر یک از والدین با دیگری است. لذا این سوال مطرح می شود که چه عواملی سبب ایجاد این تفاوت فرهنگی در والدین شده است و راهکار آن چیست؟ لذا پژوهشگر با مراجعه به منابع مکتوب کتابخانه ای و با روش توصیفی به بیان این موضوع می پردازد. از جمله مواردی که سبب ایجاد تفاوت فرهنگی والدین می شود محیط خانوادگی هر یک از والدین، محیط فرهنگی پرورش یافته در آن و ... می باشد و از جمله مواردی که می توان به عنوان راهکار بیان نمود عبارتند از: هماهنگی در اموری همچون زاویه دید، تدابیر انضباطی و ... است.

کلیدواژه ها: خانواده، تربیت فرزندان، اختلاف فرهنگی، هماهنگی، سلب آرامش.

۱. مقدمه

خانواده مجموعه کوچکی از یک اجتماع بزرگ است که متشکل از مرد و زن و فرزند می‌باشد. این خانواده در طول زمان دچار آسیب‌هایی می‌شود از جمله اعتیاد، بی‌کاری، ناسازگاری زوج، عدم تمکین و... از طرف دیگر افزایش انتظار از زندگی و نگاه غیر واقع بینانه به ازدواج در نسل جوان به این تصویر که شریک زندگی مسئول خوشبخت کردن من می‌باشد نیز باعث آسیب زدن به خانواده است. موارد دیگر هم باعث سلب آرامش در خانواده می‌شود، که این آرامش فقط در خانواده اهمیت دارد. زیرا اگر آرامش نباشد، عشق و محبت به یکدیگر کم می‌شود - بی‌احترامی زیاد می‌شود، انصاف گذشت و مدارا از بین می‌رود - عدم مشورت کردن و تشکر از یکدیگر - تحقیر و سرزنش یکدیگر - خشم و دعوا زیاد می‌شود - خوش رفتاری از بین می‌رود - اعتماد و وفاداری کمرنگ می‌شود. اما آنچه در خانواده بیشتر اهمیت دارد مساله تربیت فرزند می‌باشد که گاهی پدر و مادر در این موضوع دچار اختلاف نظر می‌شوند و این امر موجب سلب آرامش در خانواده می‌گردد، لذا این ضرورت حاصل می‌شود که به بررسی آن بپردازیم از این رو پژوهشگر با مراجعه به منابع کتابخانه‌ای و با روش توصیفی - تحلیلی به بررسی این موضوع می‌پردازد.

در کتاب خانواده خوشبخت از منظر قرآن و عترت از آقای عبدالغفار ال حبیب که به این موارد می‌پردازد: خوش خلق نبودن نداشتن تواضع و صداقت، نبودن عشق، بی‌ادبی و تهمت را عامل سلب آرامش می‌داند. در کتاب آسیب‌شناسی خانواده به نگارش سید جعفر حق شناس این موارد مطرح می‌شود: کاهش پیوند خانوادگی خانواده را بیش از پیش تنها گذشته و در حل مشکلات خود ناتوان ساخته است تضعیف جایگاه والدین، ترویج روحیه استقلال طلبی و آزادی فرد، فرزندان را برابر والدین قرار می‌دهد.

در این کتب به مساله اختلاف پدر و مادر در امر تربیت که یکی از موارد سلب آرامش است پرداخته‌اند، لذا پژوهشگر درصدد است تا به بیان و بررسی این موضوع می‌پردازد.

۲. مفاهیم

۱-۲- خانواده

خانواده در لغت به معنای دودمان و تبار و دوده است (دهخدا، ۱۳۷۷، ج ۲، ص ۹۴۳۸)، همچنین می‌خوانیم خانواده به معنای اهل بیت، اهل خانه و خاندان است. (معین، ۱۳۸۲، ج ۱، ص ۹۸۲)

۲-۲- تربیت

در لغت به معنای پروردن و در اصطلاح پروردن کودک تا بلوغ. (دهخدا، ۱۳۷۷، ج ۵، ص ۷۴۸)، در فرهنگ فارسی نیز می‌خوانیم تربیت به معنای پروراندن و نیز اداب و اخلاق را به کسی آموختن. (معین، ۱۳۸۲، ج ۱، ص ۷۴۹)

بعضی پرورش را مشارکت افراد در وجدان و شعور اجتماعی دانسته و بعضی پرورش حقیقی را فقط انگیزش غرایز و امیال و استعداد های کودکان به مدد مقتضیات اوضاع جامعه ای که در آن میان زندگی می‌کند، شناخته‌اند.

پرورش حقیقی در واقع نو ساختن کاربرد تجربه ی حیاتی خود ادمی است. در دنیای جدید تربیت را وسیله ی تجدید حیات و ترقی فرد و جامعه می‌دانند (اعلم، ۱۳۳۹، ص ۳).

۳. عوامل سلب آرامش خانواده

عوامل متعددی میتوانند باعث سلب آرامش در خانواده شود، از جمله مشکلات مالی، ناسازگاری‌های شخصیتی، عدم برقراری ارتباط صحیح، خشونت و اختلافات فرهنگی یا مذهبی، همچنین عوامل بیرونی مانند استرس‌های شغلی یا فشارهای اجتماعی نیز می‌توانند تاثیر منفی بر آرامش خانواده بگذارند.

۱-۳- عوامل داخلی:

- مشکلات مالی:

مسائل مالی مانند بیکاری بدهی یا عدم مدیریت صحیح درآمد می‌تواند منبع اصلی تنش و درگیری در خانواده شود.

- ناسازگاری‌های شخصیتی:

تفاوت‌های شخصیتی، تفاوت در باورها و ارزش‌ها، عدم توانایی در سازگاری با یکدیگر که تواند منجر به اصطکاک و سلب آرامش شود.

- عدم برقراری ارتباط صحیح:

عدم توانایی در برقراری ارتباط موثر گوش دادن فعال و ابراز صحیح احساسات می‌تواند باعث سوءتفاهم و درگیری شود.

- خشونت:

خشونت فیزیکی ، کلامی یا عاطفی می تواند تاثیر مخربی بر آرامش و سلامت روانی اعضای خانواده داشته باشد.

- اختلاف مذهبی یا فرهنگی:

تفاوت های مذهبی یا فرهنگی و عدم پذیرش یا احترام به این تفاوت ها میتواند باعث تنش و درگیری شود.

۲-۳- عوامل خارجی :

- استرس شغلی:

فشار های کاری و عدم تعادیل بین کار و زندگی می تواند به اعضای خانواده منتقل شود و باعث سلب آرامش شود.

- فشارهای اجتماعی:

انتظارات اجتماعی، مقایسه با دیگران و مشکلات ناشی از روابط خارج از خانواده میتواند به آرامش داخلی خانواده آسیب بزند.

- بیماری:

بیماری یکی از اعضا یا مشکلات سلامتی دیگر میتواند به طور مستقیم یا غیر مستقیم بر آرامش خانواده تاثیر بگذارد.

- اعتیاد:

- این قبیل تفاوت ها تا آن اندازه که به تفاهم آنها لطمه وارد نکند امری طبیعی و عادی تلقی میشود.

- بیشتر مقوله های فرهنگی که نزد زن و شوهر متفاوت می باشند محصول خانواده ها محیط های تربیتی و شرایط اجتماعی می باشند لذا خود فرد در پیدایش آنها نقش چندانی نداشته و ندارد.

- برخی از تفاوت های فرهنگی که روابط صمیمانه زوجین را تهدید میکند با شیوه های مشخص و کاربردی قابل حل و رفع هستند.

- اینگونه تصور نشود که فقط زندگی خانوادگی ما ، آکنده از تفاوت های فرهنگی و غیر فرهنگی می باشد و دیگران این تفاوت ها را ندارند بلکه وجود پیچیدگی هایی در زندگی مشترک یک اصل است و تنها شکل و نوع تجلی آنها متفاوت است. (نیروی مقاومت بسیج، ۱۳۸۵، صفحه ۷۳)

۵. هماهنگی والدین در مباحث تربیتی

هماهنگی کامل و تمام عیار میان والدین برای حفظ خانواده شامل موارد ذیل می باشد:

- هماهنگی در آرمانها و اهداف زندگی مشترک به گونه ای که غایت مشترکی را والدین تعقیب می کنند.

- هماهنگی در نگرش به زندگی به این معنی که زاویه دید آنها نسبت به کلیت زندگی و تصویری که از هستی دارند یکی بوده و یا حداقل در جهت همگرایی با این نگرش تلاش می کنند.

- هماهنگی در نگرش به فرزند ، به این مفهوم که والدین مشترکا فرزند را موجودی خواستنی و امانتی از جانت خدای متعال تلقی می کنند . در حالی که یکی از والدین ناهماهنگ فرزند را موجودی ناخواسته و دیگری را خواستنی ارزیابی می نمایند.

- هماهنگی در محتوای زندگی که شامل اساسی ترین بخش می شود ، یعنی زندگی دارای چه خصوصیات می دانیم و چه شرایطی برای یک زندگی پویا و سازنده در نظر میگیریم ، به عنوان مثال آیا در زندگی مشترک والدین پدیدهایی نظیر اوقات فراغت ، عبادت ، کار ، معاشرت، مطالعه، و پرورش فرزندان سعی یکسانی دارند یا نه؟

- هماهنگی در شیوه تربیت فرزند که دربرگیرنده تربیت تدابیر انضباطی، مسئولیت سپاری تشویق و تنبیه روانی و سایر روشها می باشد.

آخرین نکته ای که ذکر آن لازم به نظر می رسد تسبیت مساله هماهنگی می باشد ، شاید هماهنگی کامل و تام در همه موارد مذکور برای بسیاری از خانواده ها مقدور نباشد لیکن هماهنگی نسبی در برخی از موارد نیز قابل قبول می باشد و برای تعادل و شادکامی یک خانواده کفایت میکند.(نیرو مقاومت بسیج، ۱۳۸۵، صفحه ۷۵)

۶. ضرورت هماهنگی والدین

پدر و مادر در تربیت فرزند نقش دارند . هماهنگی بین حرف ها روش ها و دیدگاه هایشان موجب میشود که در امر تربیت فرزند موفق باشند . هماهنگی تاثیر مثبت فراوانی در امر تربیت دارد و میزان موفقیتشان را افزایش می دهد . زیرا اولاد فرزندان دچار تناقض و دوگانگی نمیشوند ، چون گفتار ، اعمال

و رفتار متفاوت و متناقضی از والدینشان مشاهده نمیکنند . در حالی که اگر بین پدر و مادر هماهنگی نباشد ، فرزندان دچار تردید و تحقیر می شوند و نمیدانند حق با کیست؟ از خود میپرسند : ایا پدر درست میگوید و رفتار و روشش صحیح است یا اینکه حق با مادر است که چیز دیگری میگوید و روش دیگری دارد؟ ثنیا هماهنگی در رفتار و روش والدین احتمال صحت رفتار و گفتارشان را در ذهن فرزندان افزایش میدهد چرا که وفاق وهم نظری والدین احتمال نادرست بودن رفتار و گفتار را کاهش میدهد.

طبیعی است هر چه تعداد افرادی که سخن یا نظری را تایید میکنند بیشتر شود احتمال نادرست بودن آن کمتر شده و بر میزان صحت آن افزوده میشود.

و برعکس اگر بین رفتار و گفتار والدین در تربیت فرزند و نیز نحوه برخورد و روش تربیتیشان ناهماهنگی و تناقض باشد ارزش و اعتبار روش های هردو آنان در نزد فرزندان کم شده و مطمئن میشوند که حداقل روش یکی از والدین نادرست است. به همین دلیل میزان پذیرش گفتار والدین و تن دادن به روش های تربیتیشان در بین فرزندان کاهش میابد.

از سوی دیگر تناقض در دیدگاه ها و روش های تربیتی والدین راه سواستفاده فرزندان را باز کرده و در هر مورد از نظر و دیدگاهی حمایت میکنند که امیال و خواسته های آنان هماهنگی بیشتری داشته باشد و حتی گاهی با دامن زدن به اختلاف دیدگاه و روش والدین و انداختن آنان به جان یکدیگر از آب گل الود ماهی میگیرند و هدف خویش را پیش میبرند .

بنابراین ضرورت دارد ابتدا خود والدین در روش تربیت به هماهنگی برسند و در صورتی که بین خودشان اختلافی دارند با مطالعه و گفتگو و نیز مراجعه به روانشناسان و کسب رهنمود های لازم به روش

صحيح دست يابند و به صورت هماهنگ به تربيت فرزندان خود بپردازند. (موسسه فرهنگي هنري قدر ولايت . ۱۳۹۳. ص ۱۰۷)

نتيجه

با توجه به عوامل سلب آرامش در خانواده كه شامل عوامل داخلي و خارجي مي باشند، در اين پژوهش به تنها يك مورد يعني اختلاف فرهنگي پدر و مادر و تأثير آن بر تربيت فرزندان پرداخته شد. اين تفاوت را مي توان در عوامل همچون محيط خانوادگي هر يك از والدين، فرهنگ جامعه و ... خلاصه نمود. اما آنچه اهميت دارد اين است كه والدين با توجه به اين تفاوت با يكيديگر هماهنگ باشند تا فرزندان خوبي را تربيت نمايند. اين هماهنگي مي تواند در اموري همچون زاويه ديد، تدابير انضباطي و ... بيان نمود.

فهرست منابع

- توحيدى نژاد ، على، اثار فردى و اجتماعى (مدارا) در خانواده از ديدگاه قران و حديث، نشريه دانش ها و آموزه هاى قران و حديث، پاييز ۱۳۹۸ شماره ۶.
- دهخدا، على اكبر (۱۳۷۷)، لغت نامه دهخدا، تهران: موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران.
- اعلم، صديق (۱۳۳۹)، روش نوين در آموزش و پرورش، تهران: شركت طبع كتاب.
- نيروى مقاومت بسيج، پاسخ به پرسش هاى تربيتي، نشريه بروج، ۱۳۸۵، شماره اول.
- معين، محمد (۱۳۸۲)، فرهنگ فارسى معين، تهران: انتشارات بهزاد.

- مظلومی، رجب علی (۱۳۸۶)، گامی در مسیر تربیت اسلامی، تهران: نشر آفاق.
- موسسه فرهنگی هنری قدر ولایت ، خانواده موفق ، نشریه موسسه قدر ولایت ، ۱۳۹۳، شماره سیزدهم.